

до уваги докази, які могли істотно вплинути на його висновки (п. 1, 2 ч. 1 ст. 411 КПК України).

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що формально-логічні закони у змістовому плані представляють собою властивості думки, що відображають найважливіші особливості мислення та лежать в основі всіх розумових операцій, у тому числі і під час дослідження доказів.

Під час судового розгляду в суді першої інстанції логічні правила сприяють глибокому, повному та всебічному дослідженню доказів, з'ясуванню взаємозв'язків між ними, розумінню сукупності доказів як певної цілісної системи.

#### **Список використаних джерел:**

1. Эйсман А. А. Логика доказывания / А. А. Эйсман. – М.: Юрид. лит., 1971. – 112 с.
2. Старченко А. А. Логика в судебном исследовании / А. А. Старченко. – М.: Госюриздат, 1958. – 235 с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка / В. Є. Жеребкін: Підручник. – Київ: Знання, 2011. – 262 с.

### **ДІЯЛЬНІСТЬ СУДУ ПО ДОКАЗУВАННЮ ЦІВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

**КРАВЧЕНКО**

**Наталія Станіславівна,**

ад'юнкт кафедри

кримінального процесу

Національної академії

внутрішніх справ

Український народ здавна прагнув до самоствердження, до побудови міцної держави, яка могла б відстоювати свої інтереси не тільки у зовнішній політиці, але й забезпечувати добробут людей, захист їх прав та інтересів за допомогою певних правил – правових норм.

Сучасний етап розвитку України характеризується спрямованістю на її внутрішню побудову як правової держави, створеної для максимально гуманістичного регулювання суспільних відносин. Необхідно підкреслити, що це є абсолютно неможливим без прозорої діяльності органів державної влади на всіх її рівнях, яка безперечно має тенденції до вічного прагнення централізації, що призводить до зловживань. Тому нормативне закріплення ідеї прозорості судочинства на рівні принципу, який одержав назву гласності, не є випадковим.

Серед суб'єктів кримінального процесуального доказування особливе місце займає орган, який здійснює правосуддя і вирішує справу по суті – суд.

У кримінальному провадженні правосуддя, як функція судової влади, здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними згідно із законом, тобто, безпосередньо цю функцію виконують: професійні судді та, у визначених законом випадках, присяжні в рамках відповідних судових процедур.

Законом України "Про судоустрій і статус суддів" визначаються підстави та порядок утворення і ліквідації судів, наділення професійних суддів та присяжних відповідним правовим статусом.

Інші органи та посадові особи не мають повноважень на здійснення правосуддя, а прийняті ними рішення не мають правової сили судових рішень. Сутність функції правосуддя полягає у розгляді і вирішенні по суті правових конфліктів, що виникають у суспільному житті з приводу вчинення кримінальних правопорушень. Найбільш складним питанням сучасного доказового права є визначення процесуального становища суду як суб'єкта доказування в кримінальному судочинстві. У теорії кримінального процесу, за різних часів, висловлені різноманітні позиції як з цього приводу, так й з окремих питань, що стосуються діяльності суду, такими вченими, як С.А. Альперт, Ю.П. Аленін, М.І. Бажанов, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, О.В. Капліна, А.Ф. Коні, О.В. Кондратьєв, В.Т. Маляренко, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, Л.Д. Удалова, М.Є. Шумило та багато іншими.

Визначення ролі суду в кримінальному процесуальному доказуванні вимагає врахування його особливого становища у змагальному процесі.

В. Т. Маляренко, досліджуючи змагальність сторін у кримінальному судочинстві, а також функціональне становище суду, приходить до висновку, що розгляд справи при дотриманні змагальності сторін не перетворює суд на стороннього глядача і не виключає активності та ініціативи суду щодо збирання доказів. Саме змагальність сторін спонукає суд правильно розглянути матеріали справи і ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення. До цього і зводиться сутність і практична значимість змагальності як основної засади судочинства [1, с. 299].

Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом відповідно до вимог КПК України. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

Відповідно до ч. 1 ст. 129 Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК), ухвалюючи обвинувальний вирок, постановляючи ухвалу про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, суд залежно від доведеності підстав і розміру позову

задовольняє цивільний позов повністю або частково чи відмовляє в ньому [2, с. 302].

За результатами розгляду у кримінальному провадженні цивільного позову суд може прийняти в ухваленому ним вирокі або ухвалі про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру одне з таких рішень:

- 1) задовольнити цивільний позов повністю або частково;
- 2) відмовити у позові;
- 3) залишити позов без розгляду.

Рішення про повне або часткове задоволення позову може бути винесене лише у разі визнання обвинуваченого винним у вчиненні кримінального правопорушення і ухвалення обвинувального вироку чи винесення постанови про застосування до особи примусових заходів виховного або медичного характеру.

Суд задовольняє цивільний позов повністю або частково (залежно від доведення його розміру), якщо в судовому засіданні були доведені стороною обвинувачення та цивільним позивачем матеріально-правові підстави позову, а також наявні, при цьому, процесуальні передумови для задоволення цивільного позову.

У разі, якщо ухвалено виправдувальний вирок (за відсутності події кримінального правопорушення (не доведено вчинення кримінального правопорушення, у якому обвинувачується особа); за недоведеності вчинення кримінального правопорушення обвинуваченим), суд відмовляє у задоволенні позову.

Що стосується залишення судом позову без розгляду, то це відбувається у випадках: виправдання обвинуваченого за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення або його непричетності до вчинення кримінального правопорушення, а також неприбуття цивільного позивача (його представника) в судове засідання [2, с. 303].

Рішення суду щодо позову має бути мотивоване у вирокі чи ухвалі про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

При повному або частковому задоволенні цивільного позову суд має навести відповідні докази, провести розрахунки розміру відшкодування, а також вказати норми матеріального права (цивільного, трудового та інших галузей законодавства), на підставі яких вирішується позов.

У кримінальному судочинстві суд – це активний його суб'єкт. Тому не можна вважати суд виключно арбітром у кримінальному провадженні.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що варто погодитися з Л. Д. Удаловою, яка зазначає, що максимальна (а то і повна) пасивність суду у судовому розгляді можлива тільки за умови забезпечення дійсної



змагальності і рівності прав сторін у досудовому провадженні, коли формується переважна частина доказів [3, с. 63].

Для вирішення питання про відшкодування у кримінальному провадженні завданої кримінальним правопорушенням шкоди за допомогою цивільного позову важливе значення має процесуальна діяльність слідчого, прокурора під час досудового розслідування і суду на судових стадіях провадження, спрямована на забезпечення цивільного позову. Забезпечення цивільного позову полягає у вчиненні процесуальних дій, передбачених КПК, що мають своєю метою гарантувати реальне відшкодування завданої шкоди.

#### **Список використаних джерел:**

1. Маляренко В. Т. Про відмову прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді та її правові наслідки / В. Т. Маляренко // Кримінальний процес України : стан та перспективи розвитку : [навч. посібник] : Вибрані наукові праці. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. – С. 298-330.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року, Харків-2013 «Фактор» за ред.. О.А. Банчука, Р.О. Куйбиди, М.І. Хавранюка. Центр політико-правових реформ. – 1072 с.
3. Удалова Л. Д., Корсун В. Я. Суд, як суб'єкт кримінально-процесуального доказування : [моногр.] / Л. Д. Удалова, В. Я. Корсун. – К. : Скіф, 2012. – 168 с.

### **ЗАХИСНИК ЯК СУБ'ЄКТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ**

**МАЛАХОВА**

**Ольга Валентинівна,**

аспірант кафедри  
кримінального процесу  
Національного університету  
«Одеська юридична  
академія»

Конституція України гарантує кожному право на правову допомогу. Основу цього права у кримінальному процесі складає право на захист, яке реалізується через право кожного підозрюваного, обвинуваченого мати на свій вибір захисника своїх прав і законних інтересів у випадках, передбачених законом. Для забезпечення права на захист від обвинувачення в Україні діє адвокатура (ст. 59). Розвиваючи послідовно це нормативне положення, КПК України в ст. 45 встановлює, що захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів